

ΑΡΘΡΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού

Όλγα Μπαλταγιάννη¹, Νικόλαος Μπαλταγιάννης²

¹ MSc Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ, ² Διευθυντής Θωρακοχειρουργικής Κλινικής Γ.Α.Ν.Πειραιά «Μεταξά»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα εμβόλια έχουν αποδεδειγμένο ιστορικό επιτυχίας στην παγκόσμια δημόσια υγεία. Οι εμβολιασμοί, ωστόσο, ήταν πάντα πεδίο συχνών διαφωνιών και διαφωνιών. Δεοντολογικές συζητήσεις και αντιρρήσεις εγείρονται όταν άτομα, κοινότητες ή ακόμη και οργανισμοί διαφωνούν με την υποχρέωση των εμβολιασμών. Οι υποστηρικτές του μαζικού εμβολιασμού και οι υπάλληλοι της δημόσιας υγείας συχνά αγωνίζονται να εξισορροπήσουν την ηθική της προστασίας των ατομικών πεποιθήσεων και της υγείας της κοινότητας. Αυτή η σύντομη ανασκόπηση αναλύει τις κύριες ιδέες και απόψεις για τον υποχρεωτικό εμβολιασμό.

Ο. Μπαλταγιάννη, Ν. Μπαλταγιάννης. Η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού. Επιστημονικά Χρονικά 2023; 28(3): 292-297

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα εμβόλια έχουν τεκμηριωμένη επιτυχημένη πορεία στη παγκόσμια δημόσια υγεία εξαλείφοντας σχεδόν τελείως την ευλογιά και μειώνοντας την επίπτωση και άλλων σοβαρών λοιμώξεων όπως η ιλαρά και πολυομυελίτιδα. Ωστόσο, οι εμβολιασμοί αποτελούν διαχρονικά πεδίο συχνών αμφισβητήσεων και διαφωνιών.

Τα βασικά σύγχρονα ηθικά διλήμματα αφορούν την τεχνολογία ανάπτυξης των εμβολίων, την έρευνα και τις δοκιμές, την ενημερωμένη συναίνεση και τις δυσάρεστες ανισότητες πρόσβασης σε αυτά, εκ μέρους ορισμένων κοινωνικών ομάδων.

Ηθικές συζητήσεις και αντιρρήσεις εγείρονται όταν άτομα, κοινότητες ή και οργανώσεις διαφωνούν με την υποχρεωτικότητα των εμβολιασμών ή αναπτύσσουν θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις που έρχονται σε αντίθεση με τον εμβολιασμό [1].

Τα υγειονομικά κρατικά πρωτόκολλα συχνά στη προσπάθεια να προστατευθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερος αριθμός ανθρώπων-πολιτών, θεσπίζουν κανονισμούς για τα εμβόλια της δημόσιας υγείας που ενδέχεται να παραβιάζουν την αυτοδιάθεση, την ατομική αυτονομία και την ατομική ελευθερία. Διαφωνίες και εντάσεις προκύπτουν όταν τα άτομα θέλουν να ασκήσουν το δικαίωμά τους να προστατεύσουν τον εαυτό τους ή και τα

παιδιά τους, αρνούμενοι τον εμβολιασμό, εάν δεν αποδέχονται τα υπάρχοντα ιατρικά στοιχεία κατοχυρωμένης ασφάλειας ή εάν οι ιδεολογικές τους πεποιθήσεις αντιτίθενται στον εμβολιασμό [2].

Οι διαμάχες της υποχρεωτικότητας των εμβολίων περιλαμβάνουν πολλαπλά και αλληλένδετα ηθικά διλήμματα. Αυτό ισχύει για το εμβόλιο έναντι του ιού των ανθρώπινων θηλωμάτων (human papillomavirus -HPV) ένα σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα. Το εμβόλιο εγκρίθηκε για πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες από τον οργανισμό τροφίμων και φαρμάκων (Food and Drugs Administration-FDA) το 2006. Τα διάφορα νομοθετικά όργανα της πολιτείας προσπάθησαν να επιβάλουν τον εμβολιασμό. Οι ηθικές αντιρρήσεις σε αυτή την υποχρεωτικότητα ήταν θρησκευτικές, το εμβόλιο που προστατεύει από ένα σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα δεν συνάδει ηθικώς με τα θρησκευτικές επιταγές της προγαμιαίας σεξουαλικής αποχής. Επίσης με το εμβόλιο τα παιδιά αναγκάζονται να υποβληθούν σε παρέμβαση που δεν ευθυγραμμίζεται με τις αρχές και τις πεποιθήσεις των οικογενειών τους.

Γυναικείες οργανώσεις διαφώνησαν επικαλούμενοι την ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην άδικη παροχή του εμβολίου μόνον σε ένα φύλο [3]. Αποτέλεσμα αυτής της διαμαρτυρίας ήταν η σύσταση χορήγησης του εμβολίου σε όλους τους εφήβους [4].

Σχεδόν όλες οι υγειονομικές επιτροπές των διαφόρων χωρών επιτρέπουν εξαιρέσεις εμβολιασμού επί τεκμηριωμένων αλλεργικών ή άλλων ιατρικών αντενδείξεων. Επίσης, σε ορισμένες χώρες επιτρέπονται θρησκευτικές εξαιρέσεις και σε άλλες εξαιρέσεις για

φιλοσοφικούς λόγους [5]. Εν τούτοις, επιστημονικές μελέτες και ιατρικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι τα άτομα που υπάγονται σε θρησκευτικές και φιλοσοφικές εξαιρέσεις από τους εμβολιασμούς διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να προσβληθούν από λοιμώξεις, θέτοντας τον εαυτό τους και τις κοινότητες στις οποίες διαβιούν σε κίνδυνο. [6]

Συνεπώς οι υποστηρικτές των μαζικών εμβολιασμών και οι φορείς της δημόσιας υγείας συχνά αγωνίζονται να εξισορροπήσουν την ηθική της προστασίας των ατομικών πεποιθήσεων και της υγείας της κοινότητας.

Η έρευνα και οι δοκιμές των εμβολίων

Για να αδειοδοτηθούν, τα εμβόλια υποβάλλονται σε πολυετείς έρευνες και δοκιμές με στόχο να διασφαλισθεί ότι πληρούν τα αυστηρά πρότυπα ασφάλειας και αποτελεσματικότητας. Στη διαδικασία ανάπτυξης και έρευνας των εμβολίων συμμετέχουν εξίσου διάφοροι εμπειρογνώμονες πολλών επιστημονικών και κοινωνικών κλάδων, συμπεριλαμβανομένων της δημόσιας υγείας, της επιδημιολογίας, της ανοσολογίας και της στατιστικής, καθώς και στελέχη των ενδιαφερομένων φαρμακευτικών εταιρειών. Αυτοί οι παράγοντες ενδέχεται να έχουν αντικρουόμενες προτεραιότητες και διαφορετικά κίνητρα, γεγονός που πυροδοτεί διάφορες συζητήσεις δεοντολογικού περιεχομένου και ενδιαφέροντος [7].

Οι ερευνητές συχνά διαφωνούν σχετικά με ποιες ομάδες ατόμων θα συμπεριλάβουν στις δοκιμές των εμβολίων. Είναι γνωστό ότι για να ελεγχθεί σωστά η αποτελεσματικότητα ενός

εμβολίου, είναι συνήθως απαραίτητη μια κλινική δοκιμή-μελέτη που περιλαμβάνει μια ομάδα ελέγχου που δεν κάνει το δοκιμαστικό εμβόλιο.

Τα άτομα της ομάδας ελέγχου με αυτόν το τρόπο αποκλείονται οιασδήποτε προληπτικής επιλογής η οποία μπορεί να αποδειχθεί κατάλληλη να αποτρέψει μια σοβαρή, μη θεραπεύσιμη ή και θανατηφόρα λοίμωξη. Για παράδειγμα, οι ερευνητές εμβολίων κατά της φυματίωσης προσπάθησαν να επινοήσουν διαδικασίες ηθικής της ομάδας ελέγχου. Τα υπάρχοντα εμβόλια κατά της φυματίωσης, που ονομάζονται εμβόλια Bacillus Calmette-Guérin (BCG), δεν είναι πάντα αποτελεσματικά για την πρόληψη της φυματίωσης και μπορούν να προκαλέσουν λοιμώξεις σε άτομα με εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα, όπως άτομα που ζουν με HIV/AIDS. Συνεπώς, οι εμπειρογνώμονες και οι ερευνητές στο στάδιο των δοκιμών ευρίσκονται αντιμέτωποι με το δίλημμα εάν είναι ασφαλές και ηθικό να χορηγούνται στους συμμετέχοντες ελέγχου αυτά τα εμβόλια [8].

Επιπλέον, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα ενός εμβολίου σε διάφορους πληθυσμούς. Η δοκιμή ενός εμβολίου σε ευάλωτους πληθυσμούς, όπως τα παιδιά, εγείρει επίσης ηθικές ανησυχίες [9]. Οι ερευνητές οφείλουν να εξισορροπήσουν την ανάγκη προστασίας της ασφάλειας των παιδιών με την ανάγκη να κατανοήσουν επαρκώς πώς θα λειτουργήσει ένα εμβόλιο και να προστατέψουν τα παιδιά όταν τελικώς αυτό χορηγείται.

Τα εμβόλια αυτά καθ' εαυτά αλλά και οι δοκιμές τους επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η διεξαγωγή ερευνών νέων εμβολίων στις αναπτυσσόμενες χώρες περιλαμβάνει ιδιαίτερα ηθικά ζητήματα, όπως η διασφάλιση των απαραίτητων ελέγχων, η άμεση παροχή θεραπείας εάν εντοπιστούν ή αναπτυχθούν ασθένειες, η ουσιαστική εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών στην διαδικασία σχεδιασμού της έρευνας, η εποπτεία των δοκιμών ελέγχου των εμβολίων από τοπικές επιτροπές δεοντολογίας και βεβαίως η διαβεβαίωση των εποπτών ελέγχου ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν τα όρους της συγκατάθεσης. Για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες σε μια δοκιμή εμβολίου κατά της ελονοσίας στο Μάλι ανέφεραν δυσκολία στην κατανόηση πολλών εννοιών, συμπεριλαμβανομένης της απόσυρσης από τη μελέτη, των παρενεργειών από το εμβόλιο και της διαφοράς μεταξύ ερευνητικής μελέτης και θεραπείας, γεγονός που υποδηλώνει ότι απαιτούνται καλύτερες στρατηγικές επικοινωνίας για εξασφάλιση της κατάλληλης συναίνεσης μεταξύ των πολιτισμών [10].

Οι δεοντολογικές συζητήσεις αποτελούν βασικό συστατικό της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων έναντι του ιού της ανοσοεπάρκειας- HIV, επειδή τα εμβόλια αυτά θέτουν πολλές και μοναδικές ηθικές προκλήσεις. Για παράδειγμα, το στίγμα του AIDS μπορεί να θέσει τους συμμετέχοντες σε δοκιμές εμβολίου στον ψυχολογικό κίνδυνο πως ίσως αντιμετωπίσουν διακρίσεις. Επιπλέον, οι ερευνητές πρέπει να σχεδιάσουν πώς να παρέχουν την κατάλληλη και επαρκή ιατρική περίθαλψη και προστασία από το στίγμα για τους συμμετέχοντες που αποτελούν την ομάδα

των θετικών στον ιό HIV. Επίσης οι ερευνητές πρέπει να αναλογιστούν πώς θα εξηγήσουν στους συμμετέχοντες οι οποίοι ενδέχεται να μην κατανοήσουν το νόημα της δοκιμής πιστεύοντας ότι προστατεύονται από τον ιό και να θέσουν τον εαυτό τους σε κίνδυνο. στην πρώτη γραμμή της έρευνας για τα εμβόλια HIV [11]. Η πολυπλοκότητα αυτών των ζητημάτων είχε τοποθετήσει τις ηθικές αναζητήσεις στην πρώτη γραμμή της έρευνας για τα εμβόλια κατά του HIV [12].

Η εν επιγνώσει συναίνεση

Οι δεοντολογικές συζητήσεις περιστρέφονται περί την αδειοδότηση, την εφαρμογή και την παράδοση του εμβολίου, όπως επίσης περί την συγκατάθεση μετά από ενημέρωση. Παρόλο που οι περισσότερες συστάσεις και κατευθυντήριες γραμμές δεν απαιτούν γραπτή συγκατάθεση πριν από τον εμβολιασμό, ορισμένες χώρες υποχρεώνουν τις

υγειονομικές υπηρεσίες περιθαλψής να δίνουν στους λήπτες του εμβολίου ή στους γονείς ή τους νόμιμους εκπροσώπους τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους και τα οφέλη του εμβολίου ώστε ο ασθενής ή ο γονέας να λάβει μια ενημερωμένη και εν επιγνώσει τεκμηριωμένη απόφαση [13].

Ορισμένοι νομοθέτες και άλλοι υποστηρικτές των δικαιωμάτων των ασθενών ανά τον κόσμο πιστεύουν ότι η απαίτηση ειδικής συναίνεσης είναι ηθική και ενδεδειγμένη, έτσι ώστε οι γονείς να είναι καλύτερα ενημερωμένοι για τα εμβόλια και να έχουν επαρκή χρόνο για να κάνουν ερωτήσεις εάν χρειάζεται. Στην απέναντι όχθη οι «πολέμιοι» της εν επιγνώσει συγκατάθεσης, φοβούνται ότι μια ρυθμιζόμενη διαδικασία γραπτής συναίνεσης μπορεί να προσθέσει περιττό φόβο ή ανησυχία και να παρεμβάλλει προσκόμματα στη διαδικασία εμβολιασμού [14].

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Centers for Disease Control and Prevention. Public Health Law Program. State school and childcare vaccination laws.
2. Salmon DA, Omer SB. Individual freedoms versus collective responsibility: immunization decision-making in the face of occasionally competing values. *Emerg Themes Epidemiol.* 2006;3:13.
3. Javitt G, Berkowitz D, Gostin LO. Assessing mandatory HPV vaccination: who should call the shots? *J Law Med Ethics.* 2008;36(2):384-95, 214.
4. Colgrove J. The ethics and politics of compulsory HPV vaccination. *N Engl J Med.* 2006;355(23):2389-91.
5. Malone, K.M., Hinman, A.R. Vaccination mandates: The public health imperative and individual rights. (104 KB). Atlanta, GA: Centers for Disease Control and Prevention.

6. Feikin DR, Lezotte DC, Hamman RF, Salmon DA, Chen RT, Hoffman RE. Individual and community risks of measles and pertussis associated with personal exemptions to immunization. *JAMA*. 2000;284(24):3145-50.
7. Caplan, A.L., Schwartz, J.L. Ethics. In: Plotkin SA, Walter OA, Offit PA, eds. *Vaccines*. 5th ed. Philadelphia: Saunders, 2008.
8. Snider DE Jr. Ethical issues in tuberculosis vaccine trials. *Clin Infect Dis*. 2000;30 Suppl 3:S271-5.
9. U.S. Department of Health and Human Services. Special protections for children as research subjects.
10. Krosin MT, Klitzman R, Levin B, Cheng J, Ranney ML. Problems in comprehension of informed consent in rural and peri-urban Mali, West Africa. *Clin Trials*. 2006;3(3):306-13.
11. UNAIDS. Ethical considerations in HIV prevention vaccine research. (895 KB). Geneva: UNAIDS; 2004 (reprint);04-07E:1-52.
12. Beloqui J, Chokevivat V, Collins C. HIV vaccine research and human rights: examples from three countries planning efficacy trials. *Health Hum Rights*. 1998;3(1):38-58.
13. Centers for Disease Control and Prevention. Fact sheet for vaccine information statements.
14. Florida House of Representatives. CB/HB33: Childhood vaccinations.

EDITORIAL

The mandatory vaccination

Olga Baltagianni¹, Nikolaos Baltayiannis²

¹ MSc, School of Philosophy, National and Kapodistrian University of Athens, Greece and ² Director of Thoracic Surgery Department “Metaxa” Anticancer Hospital, Piraeus, Greece

ABSTRACT

Vaccines have a proven track record of success in global public health. Vaccinations, however, have always been a field of frequent disputes and disagreements. Ethical debates and objections are raised when individuals, communities or even organizations disagree with the obligation of vaccinations. Proponents of mass vaccination and public health officials often struggle to balance the ethics of protecting individual beliefs and community health. This brief review analyzes the main ideas and opinions of the mandatory embolization.

O. Baltagianni, N. Baltayiannis. The mandatory vaccination. *Scientific Chronicles* 2023; 28(3): 292-297

Συγγραφέας αλληλογραφίας: Όλγα Μπαταγιάννη, E-mail: baltagianniolga@yahoo.gr